

Yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet osakeyhtiössä

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Liiketalous

Syksy, 2018

Eero Pellikka

Liiketalous
Visamäki

Tekijä	Eero Pellikka	Vuosi 2018
Työn nimi	Yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet osakeyhtiössä	
Työn ohjaaja/t	Sari Hanka	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota yhteen osakeyhtiön johtoon kuuluvien toimielimien oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Työssä on myös käyty läpi kyseisten toimijoiden keskeisiä tehtäviä.

Toimeksiantajan työssä toimi PricewaterhouseCoopers. Työn tavoitteena oli tekijän ammatillinen kehittyminen ja työ toteutettiin teoria painotteisena. Työn tietoperustana toimi suurimmilta osin osakeyhtiölaki ja siihen perustuva kirjallisuus. Lähteenä käytettiin myös toimitusjohtajille kohdenettua kirjallisuutta.

Teoria osuuden tueksi perehdyttiin kolmeen oikeustapaukseen, joista kahdesta oli korkeimman oikeuden tuomiot ja yhdestä oli käräjäoikeuden tuomio, ja on jo hovioikeuden käsittelyssä. Perehtymisen tarkoituksena oli saada lakipykälät ja säädökset konkreettiseksi, joka mahdollistaisi tekijän ammatillisen kehittämisen. Tapauksiksi pyrittiin valitsemaan sellaisia tapauksia, saattaisi kohdata tilintarkastajan ammatissa. Yksi tapauksista oli työn aiheen kannalta sopiva, koska kyseessä oli toimitusjohtajan suorittamat toimet hallituksen käskystä, jotka johtivat syytteeseen.

Tuloksena syntyi paketti josta, saa hyvin selville osakeyhtiön ylimpien toimielimien keskeiset tehtävät sekä niiden oikeudet, vastuut sekä velvollisuudet. Lisäksi oikeustapaukset tukevat kerättyä teoriaa, jolloin toimielimien oikeuksista, vastuista ja velvollisuuksista saa paremman kuvan.

Avainsanat Osakeyhtiö, Oikeudet, Velvollisuudet, Vastuut,

Sivut 27 sivua, joista liitteitä 0 sivua

Degree programme in Business Administration
Visamäki

Author Eero Pellikka **Year** 2018

Subject Rights, obligations and responsibilities of general meeting, board of directors and chief executive officer in a limited liability company

Supervisors Sari Hanka

ABSTRACT

The main purpose of this thesis was to make a collection of the rights, obligations and responsibilities of general meeting, board of directors and the chief executive officer in a limited liabilities company. The thesis also includes the main functions of the actors in question.

The client of the thesis was PricewaterhouseCoopers. The main objective was to achieve professional development for the author. This thesis was made as a theoretical study. The theoretical part of the thesis is largely based on the law of limited liability companies and on literature based on it. Literature aimed for chief executive officers was also used as source information.

To support the theoretical part, three cases of justice were studied. Two of the cases has a verdict from the supreme court and the one has a verdict from district court and it is being processed by court of appeal. The point of the study was to concretize all the law sections and statues, which would enable the development of the author. Cases were picked because they represent cases that you could face as auditor. One of the cases shows how following commands from the board of directors leads to indictment.

The outcome of the thesis is a study that explains the main functions, rights, obligations and responsibilities of people who control a limited liability company. The three cases of justice support the theoretical part and they give a better picture of the rights, obligations and responsibilities.

Keywords Limited liability company, Rights, obligations, responsibilities,

Pages 26 pages including appendices 0 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OSAKEYHTIÖ	3
	2.1 Tilintarkastus osakeyhtiössä	3
3	YHTIÖKOKOUS	5
	3.1 Yhtiökokousjärjestelyt.....	5
	3.2 Kokousmenettely	6
	3.3 Oikeudet ja velvollisuudet, sekä päätöksen teko.....	8
4	HALLITUS.....	10
	4.1 Hallituksen toiminta	10
	4.2 Oikeudet, vastuut ja velvollisuudet.....	11
5	TOIMITUSJOHTAJA.....	15
	5.1 Toimitusjohtajan tehtävät.....	15
	5.2 Oikeudet, vastuut ja velvollisuudet.....	16
6	OIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ	20
	6.1 Tapaus KKO: 2018:20	20
	6.2 Tapaus KKO: 2009:70	21
	6.3 Tapaus Kuitu Finland Oy.....	22
7	YHTEENVETO	24
	LÄHTEET.....	26

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudet ja velvollisuudet osakeyhtiössä. Lisäksi työssä tullaan esittelemään samojen toimijoiden vastuita yhtiössä sekä esitellään osakeyhtiötä. Ajatukset oikeuksista ja velvollisuuksista osakeyhtiössä henkilöityvät helposti näkyvimpään johtoon eli toimitusjohtajaan mutta yhtiökokouksella ja hallituksella on tärkeitä velvollisuuksia, jotka eivät ole yleisessä tiedossa.

Osakeyhtiön toimivan johdon oikeudet ja valtuudet ovat tärkeitä tilintarkastajan näkökulmasta, kun tarkastellaan, onko tapahtunut vääriinkäytöstä tai onko oikeuksia tai valtuuksia käytetty oman edun hyödyntämiseen. Hallinnon tarkastaminen on myös osa tilintarkastusta. Eritoimijoita tarkastellaan eri tavalla koska heidän toimintansa poikkeaa toisistaan jonkin verran. Yhtiökokous käyttää omia oikeuksia ja valtuuksiaan, kun yhtiökokous pidetään, hallitus hoitaa tehtäviään yhdessä toimitusjohtajan kanssa ja toimitusjohtaja hoitaa yrityksen päivittäisiä asioita.

Työn teoreettinen osuus koostuu yhtiölaista, oikeuskirjallisuudesta sekä oikeustapauksista, jossa syytettynä on yhtiön hallintoa. Aineiston käyttämisessä pyritään monipuolisuuteen ja mahdollisimman kattavasti. Työn tarkoituksena on kerätä osakeyhtiön johdon oikeudet ja valtuudet yksiin kansiin, jota pystyy tarvittaessa hyödyntämään tilintarkastuksessa. Työssä ei juurikaan perehdytä johdon tehtäviin vaan painotus on oikeuksissa ja valtuuksissa sekä myös vastuista mitä eri tehtävät sisältävät.

Osakeyhtiö on yhtiömuodoista yleisin Suomessa ja opinnäytetyön tekohetkellä osayhtiöitä on yli 275 tuhatta (PRH 2018). Julkisia osakeyhtiöitä, eli pörssiin listattuja yhtiöitä on tekohetkellä hieman yli 250 (PRH 2018). Yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan valtuudet, oikeudet ja vastuut eivät kuitenkaan hirveästi eroa näissä yhtiömuodossa, mutta pörssiyhtiöiden hallituksen kokoonpanot eroavat yleensä pienemmästä osakeyhtiöstä. Pörssiyhtiöiden julkisuuden takia on kenellä tahansa mahdollisuus ostaa osake yhtiöstä, jonka myötä on oikeus osallistua yhtiökokoukseen. Normaalisissa osakeyhtiössä osakkeet ovat yleensä levittäytyneet pienemälle määrälle ihmisiä, jolloin yhtiökokoukset toteutetaan pienemässä mittakaavassa.

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimii PricewaterhouseCoopers Oy. Se on yksi niin sanotuista ”Big 4”yhtiöstä eli yksi neljästä maailman suurimmasta tilintarkastusta suorittavista yrityksistä. PwC tarjoaa tilintarkastustoiminnan lisäksi vero asiantuntija- sekä konsultointipalveluita. Toimeksiantaja tavoittelee työllä sen tekijän ammatillisen osaamisen kehittymistä. Tilintarkastusta tehdessä käydään myös yhtiökokouksen ja hallituksen koustien pöytäkirjat, jotta saadaan selvyttä mitä niissä on päätetty. Näissä

tilanteissa on tarkastajan hyvä tietää mitkä ovat kyseisten toimijoiden oikeudet ja valtuudet sekä niiden vastuuta. Toimitusjohtajan valtuuksien ja oikeuksien tiedostaminen tulee tarpeelliseksi, kun aletaan tarkastamaan osa-alueita yhtiöstä, joissa esimerkiksi toimitusjohtajan päätös on yhtenä tekijänä. Näillä tiedoilla pyritään löytämään mahdolliset väärinkäytökset sekä avustaa ja ohjata mikäli tarkastaja löytää puutteita esimerkiksi yhtiökokouksen pöytäkirjasta.

Opinnäytetyö on pitkälti teoriapohjainen, koska tämä koettiin parhaaksi keinoksi oman ammatillisen tehokkaaksi kehittämiseksi. Työssä on havainnoitu oikeuksien ja valtuuksien näkymistä yritystoiminnassa oppimisen edistämistä varten.

Työn keskeisimmät kysymykset ovat:

Mitkä ovat yhtiökokouksen oikeudet ja valtuudet?

Mitkä ovat hallituksen oikeudet ja valtuudet?

Mitkä ovat toimitusjohtajan oikeudet ja valtuudet?

2 OSAKEYHTIÖ

Osakeyhtiö on osakeyhtiölain mukaan rekisteröimällä syntyvä osakkeen omistajista erillinen oikeushenkilö. Osakkeen omistajilla ei ole henkilökoh- taista vastuusta yhtiön velvoitteista, ellei näin ole yhtiöjärjestyksessä pää- tetty. (OYL 624 /2006 §1:2) Osakeyhtiölaissa on määrätty perustamista varten osakkaat tekevät perustamissopimuksen, jonka kaikki osakkeen omistajat allekirjoittavat. (OYL 624/2006 §2:1) Osakkeen omistajien vaiku- tusvalta yhtiössä perustuu osakkeiden omistus määrään tai äänimäärään, joka on laskettu omistettujen osakkeiden perusteella. Osakkeen omistaja pääsee vaikuttamaan yhtiön päätöksiin yhtiökokouksessa, johon on oikeus osallistua kaikki, jotka omistavat vähintään yhden osakkeen yrityksestä. Osakeyhtiöitä koskee myös laissa määrätty yhdenvertaisuus periaate, joka tarkoittaa sitä, että yhtiön yhtiökokouksen, hallituksen tai toimitusjohtajan päätökset eivät saa antaa yksittäiselle osakkeen omistajalle etua yhtiön tai yhtiön toisen osakkeenomistajan kustannuksella. (OYL 624/2006§ 1:7)

Osakeyhtiöitä on lain mukaan kahdenlaisia, yksityisiä ja julkisia (OYL 624 /2006 §1:1). Näiden kahden lisäksi on pörssiyhtiöitä, joilla tarkoitetaan yh- tiötä, jonka osake on arvopaperimarkkina-alueella määritellyn kaupankäynnin kohteen Suomessa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa maassa (Villa,2013, S.196 ja OYL 624/2006 §5:1a). Pörssiyhtiöt ovat aina julkisia yhtiöitä, mutta julkisen yhtiön ei tarvitse kuulua pörssiin. Yksityisen ja jul- kisen yhtiön erottava tekijänä toimii myös vähimmäisosakepääoman suu- ruus, joka on yksityisellä yhtiöllä 2500€ ja julkisella yhtiöllä 80 000€ (OYL 624/2006 §1:3). Osakeyhtiölakia sovelletaan pääsääntöisesti molempiin yhtiömuotoihin, mutta laissa on erikseen säädetty, jos lakia sovelletaan vain toiseen yhtiömuotoon. Esimerkiksi julkisella yhtiöllä on lain mukaan erityinen velvollisuus valita yhtiökokouksessa vähintään yksi KHT- tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jossa päävastuullinen tarkastaja on KHT-tilintarkastaja. (OYL 624/2006 §7:1)

2.1 Tilintarkastus osakeyhtiössä

Tilintarkastajan tutkintoja on kolmea erilaista. Tarkastajien perustutkinto on nimeltään HT-tutkinto, jolloin tutkinnan suorittanut on oikeutettu alle- kirjoittamaan tilinpäätöskertomuksen tilintarkastusyhteisössä. HT- tutkinnon jälkeen voi tarkastaja erikoistua yhteisöihin, jotka ovat yleisen edun kannalta merkittäviä, jolloin tutkinto nimikkeenä toimii KHT. HT- tutkinnon jälkeen suorittaa myös JHT-tutkinnon, joka erikoistuu julkishal- lintoihin ja -talouksiin. (PRH,2018). Osakeyhtiöt ovat velvollisia valitse- maan itselleen tilintarkastajan yhtiökokouksessaan (OYL 2006/624 §7:2), mikäli yhtiössä on päättäneellä ja sitä edeltävällä tilikaudella täyttynyt kaksi seuraavista tilintarkastuslaissa säädetyissä edellytyksistä (TTL 1141/2015 § 2:2):

- 1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
- 3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä

Tilintarkastajan valinnan velvollisuus voi määräytyä myös yhtiöjärjestyksen perusteella. Osakeyhtiö on velvollinen valitsemaan vähintään yhden varatilintarkastajan, jos yhtiökokouksessa valittu vain yksitilintarkastaja eikä se ole tilintarkastusyhteisö. Varatilintarkastajaa koskee samat laissa määritetyt säädökset kuin tilintarkastajaa. (TTL 1141/2015 §2:3). KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jossa päävastuullinen tarkastaja on KHT-tilintarkastaja, on valittava, jos kyseessä oleva yhtiö on yleisen edun kannalta merkittävä tai vähintään kaksi seuraavista tilintarkastuslaissa määritetyistä edellytyksistä täyttyy (TTL 1141/2015 §2:5):

- 1) taseen loppusumma ylittää 25 000 000 euroa;
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 50 000 000 euroa;
- 3) yhteisön tai säätiön palveluksessa on keskimäärin yli 300 henkilöä.

Tilintarkastuksen tarkoitus on ensisijaisesti toimittaa tietoa osakkeenomistajille varmuutta yhtiön tilikauden tuloksesta sekä minkälainen on yhtiön taloudellinen tilanne tilinpäätös hetkellä. Tilintarkastus antaa samalla informaatiota onko yhtiö toiminut omalta osaltaan niin miten osakeyhtiölaki ja yhtiöjärjestys edellyttää. Näiden lisäksi tarkastus toimii myös valvontatarkoituksessa yhtiön johdon toiminnasta. Osakkeenomistajien lisäksi on tilintarkastuksesta hyötyä myös muille tahoille, jotka ovat kiinnostuneita yhtiöstä. (Villa,2013, s.286-287)

Johdon toimia tilintarkastuksessa tarkistetaan käymällä läpi kaikki päätökset mitä on tehty yhtiökokouksessa ja hallituksen kokouksissa. Pöytäkirjojen lisäksi käydään läpi erilaisia kuluja ja myyntejä, jotta yrityksen tulos pystytään toteamaan olennaisesti oikeaksi. Samalla tarkastetaan, ettei yhtiössä ole tapahtunut väärinkäytöksiä tai kavalluksia. Johdon yleisin motiivi tuloksen manipulointiin on oman edun hakeminen esimerkiksi bonuksen saaminen, kun tietty tulos tai liikevaihto saavutetaan.

3 YHTIÖKOKOUS

Yhtiökokouksessa osakeyhtiön osakkeen omistajat pääsevät käyttämään päätösvaltaansa. Osakkeen omistajat eivät ole oikeutettuja päättämään yhtiön asioista, paitsi osallistumalla yhtiökokoukseen sekä menettelyissä, jotka on säädetty OYL 5:2:1:ssa. Osakkeen omistajat voivat myös yksimielisesti päättää asiasta, jonka päätös olisi kuulunut yhtiökokoukselle ilman että estävät osakeyhtiölain luvun 5 momenttia 1. Tässä tapauksessa on päätös tehtävä kirjallisesti, joka on numeroitu, päivätty sekä vähintään kahden osakkeenomistajan allekirjoittama, jos yhtiössä on enemmän kuin yksi osakas. (OYL 2006/624 §5:1; Villa, 2013, S.256)

Yhtiökokous koostuu osakkeenomistajista, jotka ovat kokouksessa paikalla tai OYL 5:6:1 mukaan laillisesti edustettuna. Osakkeenomistajat, jotka eivät olleet paikalla, on hyväksyttävä päätökset, jotka yhtiökokouksessa tehtiin, edellyttäen että yhtiökokous on ollut laillisesti koolle kutsuttu, asiasta on päätetty asianmukaisessa järjestyksessä ja että päätös noudattaa osakeyhtiölakia ja yhtiöjärjestyksestä. Jos osakkeen omistaja on estynyt osallistumaan kokoukseen, voi hän valtakirjalla antaa äänestysoikeutensa jollekin muulle esimerkiksi asiamiehelle, ja tällöin vaikuttaa päätöksiin. (OYL 624/2006 § 5:6-10; Villa, 2013, S.256)

3.1 Yhtiökokousjärjestelyt

Yhtiökokous on järjestettävä viimeistään kuuden kauden päästä tilikauden päättymisen jälkeen. Osakeyhtiölaissa on määritelty seuraavat asia päätettäväksi yhtiökokouksessa (OYL 624/2006 §5:18):

- 1) tilinpäätöksen vahvistamisesta, mikä emoyhtiössä käsittää myös konsernitilinpäätöksen vahvistamisen;
- 2) taseen osoittaman voiton käyttämisestä;
- 3) vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille, hallintoneuvoston jäsenille ja toimitusjohtajalle;
- 4) hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta, jollei tässä laissa säädetä tai yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin näiden toimikaudesta tai valinnasta; sekä
- 5) muista yhtiöjärjestyksen mukaan varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista.

Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, jos:

- 1) yhtiöjärjestyksessä niin määrätään;

- 2) hallitus katsoo siihen olevan aihetta;
- 3) osakkeenomistaja tai tilintarkastaja vaatii sitä 4 §:n mukaisesti; taikka
- 4) hallintoneuvosto katsoo siihen olevan aihetta ja sillä on yhtiöjärjestyksen mukaan oikeus päättää ylimääräisen yhtiökokouksen pitämisestä.

Ylimääräisen yhtiökokouksen vaatimiseen on oikeus tilintarkastajalla tai osakkeenomistajilla, joiden omitusoikeus yhtiön osakkeista on kymmenesosa tai pienempi osa osakkeista, joka on erikseen määrätty yhtiöjärjestyksessä. Ylimääräisen kokouksen järjestäminen on vaadittava kirjallisesti tietyn asian päättämisestä. Kokouskutsut on vaatimuksen jälkeen lähetettävä kahden viikon kuluessa, kun on kyse yksityisestä yhtiöstä, ja julkisessa yhtiössä kuukauden kuluessa (OYL 624/2006 §5:4). Osakkeen omistajilla on myös oikeus saada oma asiansa yhtiökokouksen päätettäväksi, mikäli sitä vaatii kirjallisesti hallitukselta, niin että asian saa sisällytettyä yhtiökokous kutsuun, pörssiyhtiöissä riittävän ajoissa tullutta vaatimusta voidaan pitää, kun ilmoitus on tehty hallitukselle neljä viikkoa ennen kokouskutsujen toimittamista (OYL 624/2006 §5:5).

3.2 Kokousmenettely

Yhtiökokouksen kutsuu koolle hallitus, tarvittaessa myös hallintoneuvosto voi kutsua yhtiökokouksen koolle, mikäli näin on yhtiöjärjestyksessä määrätty. Mikäli kokousta ei kutsuta koolle, vaikka kutsu tulisi toimittaa, tulee aluehallintoviraston oikeuttaa hakija yhtiön kustantamana kutsumaan kokous koolle. Oikeuttamiseen aluehallintovirasto tarvitsee hakemuksen joko hallitukselta tai hallintoneuvoston jäseneltä, toimitusjohtajalta, tilintarkastajalta tai osakkeen omistajalta. (OYL 624/2006 § 5:17)

Yhtiökokoukseen lähetettävä koolle kutsuminen tulee lähettää kaikille, kenellä on oikeus kokoukseen osallistua. Tämä tarkoittaa kaikkia osakkeen omistajia omistus määrästä riippumatta, hallitusta sekä toimitusjohtajaa. Kutsut tulee lähettää aikaisintaan kaksi kuukautta ennen kokousta mutta viimeistään viikko ennen. Julkisessa yhtiössä kutsut voidaan lähettää aikaisintaan kolme kuukautta ennen ja pörssiyhtiön viimeistään kolmea viikkoa ennen kokousta (OYL 624/2006 5:19) Kokouskutsussa tulee mainita minkä yhtiön kokous on kyseessä, milloin kokous pidetään ja milloin se pidetään sekä kutsun tulee sisältää kokouksessa käsiteltävät asiat. Mikäli kokouksessa käsitellään yhtiöjärjestykseen tulevia muutoksia, tulee muutoksen pääasiallinen sisältö kertoa kutsussa (OYL 624/2006 5:18). Kutsut lähetetään kirjallisena kaikille osakkeen omistajille keiden osoitteet on yhtiön tiedossa. Kokouskutsun sisältöä koskevista säännöksistä on määrätty osakeyhtiölaissa seuraavasti (OYL 624/2006 §5:18):

- 1) ilmoittautumista koskevassa 7 §:ssä;

- 2) teknisen apuvälineen käyttämistä koskevassa 16 §:n 2 momentissa;
- 3) jälkimmäistä kokousta koskevassa 19 §:n 3 momentissa;
- 4) suunnattua osakeantia koskevassa 9 luvun 4 §:n 2 momentissa;
- 5) osakepääomaa alentamalla toteutettavaa lunastamista koskevassa 15 luvun 5 §:n 3 momentissa;
- 6) suunnattua omien osakkeiden hankkimista ja lunastamista koskevassa 15 luvun 6 §:n 3 momentissa ja osakkeiden yhdistämistä koskevassa 15 luvun 9 §:n 3 momentissa;
- 7) sulautumista koskevassa 16 luvun 10 §:n 2 momentissa; sekä
- 8) jakautumista koskevassa 17 luvun 10 §:n 2 momentissa.

Pörssiyhtiön yhtiökokouskutsussa on lisäksi mainittava:

- 1) edellytykset, joilla osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen 6, 6 a ja 7 §:n mukaan; (16.6.2017/349)
- 2) edellytykset, joilla osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen asiamiehen välityksellä 8 §:n mukaan;
- 3) osakkeenomistajan 25 §:ssä tarkoitettu kyselyoikeus;
- 4) yhtiön osakkeiden kokonaismäärä ja kokonaisäänimäärä osakelajeittain yhtiökokousta koolle kutsuttaessa;
- 5) internetsivut, joilla tässä laissa ja arvopaperimarkkinalaissa säädetyt yhtiökokousta koskevat tiedot ovat saatavina.

Yhtiökokouksen asiakirjat tulee olla osakkeenomistajien nähtävillä viikon ajan joko yhtiön pääkonttorilla tai internet sivuilla, sekä niiden tulee olla nähtävillä yhtiökokouksessa. Näitä asiakirjoja ovat päätösehdotukset sekä tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus, mikäli yhtiökokouksessa on tilinpäätös käsiteltävänä aiheena. Kyseiset asiakirjat on toimitettava viiveettä osakkeenomistajalle niitä pyydettyäessä, jos niitä ei pysty lataa ja tulostaa yhtiön internetsivuilta. (OYL 624/2006 § 5:21).

Yhtiökokouksesta tulee laatia pöytäkirja, joka tulee olla osakkeenomistajien nähtävillä joko yhtiön internetsivuilla tai pääkonttorilla viimeistään kahden viikon kuluessa yhtiökokouksesta. Pöytäkirjaan tulee merkitä kokouksessa tehdyt päätökset sekä äänestysten tulokset. Mikäli pörssiyhtiössä käydyssä äänestyksessä on jouduttu suorittamaan täysi äänenlaskenta, tulee pöytäkirjaan merkitä äänestämiseen käytettyjen osakkeiden

osuus kaikista osakkeista ja lisäksi ne osakkeet, joita ei ole käytetty äänestämiseen. Pöytäkirjan laadinnasta vastaa yhtiökokouksessa valittu kokouksen puheenjohtaja. Puheenjohtajan lisäksi pöytäkirjan allekirjoittaa kokouksessa valittu yksi tai useampi pöytäkirjan tarkastaja. Kaikki pöytäkirjat numeroidaan ja ne tulee säilyttää niin ettei ne päädy asiaankuulumattomiin käsiin. Puheenjohtajan valitsee kokouksessa läsnä olevat osakkeenomistajat, mikäli yhtiöjärjestykseen ole kirjattu toisin. Yhtiöjärjestyksessä määrätty puheenjohtaja myös avaa kokouksen, muuten kokouksen avajana toimii koolle kutsujan nimeämä henkilö. (OYL 624/2006 § 5:24; Villa, 2013, S.266-267)

3.3 Oikeudet ja velvollisuudet, sekä päätöksen teko

Yhtiökokous toimii yhtiön ylimpänä päättävä elimenä, kun on kyseessä yhtiöoikeudelliset asiat. Yhtiökokouksessa ei siis yleisesti päätetä yhtiön yleistä toimivaltaan liittyviä asioita, koska niitä hoitaa hallitus ja toimitusjohtaja. Yhtiökokoukselle voidaan määrätä yhtiöjärjestyksessä tiettyjä asioita, jotka normaalisti kuuluisivat hallituksen ja toimitusjohtajan yleiseen toimivaltaan, sekä hallitus voi tuoda yhtiökokouksen päätettäväksi yleisen toimintavallan asioita. Laissa määrätty velvollisuutta päätöksen tekoon yhtiökokouksella ei ole, mikäli hallitus tuo yleistoimivallan alaisia asioita heille päätettäväksi. (Mähönen & Villa, 2010, s.323; OYL 624/2006 § 5:2; Villa, 2013, S.256)

Yhtiökokouksessa voidaan osakeyhtiölain mukaisesti päättää vain asioista, jotka on mainittu kokousta varten lähetetyissä kutsuissa tai asioista, jotka on kirjattu yhtiöjärjestykseen. Varsinaisen yhtiökokouksen päätettävissä asioissa kuuluu kuitenkin aina olla osakeyhtiölain luvun 3 §2 listatut asiat ja kokouksessa voidaan päättää tilintarkastajan valinnasta sekä tarvittaessa käsitellä erityisen tarkastuksen määräämisestä. (OYL 624/2006 § 5:11).

Yhtiökokouksen päätökset tehdään äänestämällä. Äänestyksessä osakkeenomistajilla on oikeus äänestää koko äänimäärällä mihin heidän omistusoikeus oikeuttaa kun pörssi-yhtiössä voi äänestää eri osakkeilla eri tavalla, pois lukien yhtiöjärjestyksen määräykset. Kaikki yhtiökokouksen päätökset tulee tehdä yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti, eli päätös ei saa tuottaa epäoikeudenmukaista etua yksittäiselle osakkeen omistajalle. Osakas tai häntä edustava asiamies on esteellinen äänestämään asioissa, jossa käsitellään kannetta osakasta itseään vastaan tai osakkaan vahingonkorvausvelvollisuuden poistamista tai vapauttamista osakkaan velvoitteista yhtiötä kohtaan. Esteellisyys koskee myös asioista, jossa käsitellään toisen osakkaan yllämainittuja kanteita, josta osakkaalle olisi odotettavissa etua, joka olisi ristiriidassa yhtiön etujen kannalta. Tapauksessa, jossa kaikki yhtiön osakkeen omistajat olisivat esteellisiä, ei OYL luvun 5 §14.2

määritelmän mukaan kukaan ole esteellinen. Näin menettelemällä saadaan yhtiökokouksessa päätettyä laissa määrätyt asiat. (OYL 624/2006 § 5:12-14).

Yhtiökokouksen päätökset vaativat osakkeenomistajilta enemmistöä, jolla päätöksen alaiset asiat joko hyväksytään tai hylätään. Päätökseen vaadittavia enemmistöjä on OYL 2006/624 luvun 5 § 26 & 27 määritetty kahdenlaisia: Enemmistöpäätös sekä määräenemmistöpäätös. Enemmistö päätöksellä tarkoitetaan ehdotusta, jonka kannalla on ollut yli puolet annetuista äänistä. Mikäli kyseessä on vaalit, äänimäärältään suurin tulee valituksi. Kokous voi halutessaan päättää ennen vaaleja, että yli puolilla äänistä voittaa vaalit. Tasatilanteessa vaalit ratkaistaan arvalla ja kaikki muut äänestykset ratkaistaan puheenjohtajan äänellä, ellei yhtiöjärjestys ole määrännyt toisenlaista ratkaisua. Vaalien osalta enemmistö vaatimusta voidaan lieventää yhtiöjärjestyksen määräyksellä, ei muissa äänestyksissä (OYL 5:26-27).

Mikäli kokous käyttää määräenemmistöä, on kyseessä ehdotus, jota vähintään kaksi kolmas osaa on kannattaa, kun lasketaan annettuja ääniä ja edustetuista osakkeista. Yhtiöjärjestys ei voi määrätä mitään millä voisi lieventää määräenemmistö vaatimuksia. Määräenemmistöllä tehtäviä päätöksiä on osakeyhtiölain mukaan seuraavat (OYL 624/2006 §5:27):

- 1) yhtiöjärjestyksen muuttaminen;
- 2) suunnattu osakeanti;
- 3) optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antaminen;
- 4) omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen julkisessa osakeyhtiössä;
- 5) suunnattu omien osakkeiden hankkiminen;
- 6) sulautuminen;
- 7) jakautuminen; sekä
- 8) yhtiön asettaminen selvitystilaan ja selvitystilan lopettaminen.

Yhtiökokouksessa päätetyt asiat siirtyvät hallitukselle toimeenpantaviksi ja on heidän vastuulla että yhtiö varmasti panee täytäntöön yhtiökokouksen päätökset. Hallituksen vastuulla on myös olla panematta täytäntöön päätöstä, jonka kokevat olevan pätemätön.

4 HALLITUS

Jokaisella osakeyhtiöllä on oltava hallitus, oli kyseessä yhden osakkeen omistajan yhtiö tai useamman osakkaan yhtiö. Hallituksen kokoonpanon valitsee yhtiökokous, ellei yhtiöjärjestys määrää hallintoneuvostoa tekemään valinnat. Hallituksen jäsenistä vähemmän kuin puolet voidaan valita muunlaisessa järjestyksessä yhtiöjärjestyksen määräyksestä. Hallituksen lisäksi yhtiö voi nimittää itselleen toimitusjohtajan tai hallintoneuvoston (OYL 624/2006 §6:1).

Yhtiöjärjestyksen muutoin määrätessä, hallituksen kokoonpano koostuu yleensä yhdestä viiteen jäsenestä. Mikäli hallituksen jäsen määrä on vähemmän kuin kolme, on hallitukseen valittava myös varajäsen. Hallituksen puheenjohtaja on valittava, kun jäseniä on enemmän kuin yksi, ja puheenjohtaja valitaan hallitukseen nimetystä henkilöistä. Puheenjohtajan voi myös nimittää yhtiökokous, kun hallituksen jäseniä valitaan. Hallitukseen ei voi valita jäseneksi ilman suostumusta ja mikäli näin tapahtuu, ei kyseistä henkilöä ole valittu hallituksen jäseneksi. Suostumuksen voi antaa jälkikäteen, jolloin valinta on tosiasiaa tapahtunut. Hallitukseen ei voi valita oikeushenkilöä, alaikäistä tai henkilöitä, joille on nimetty edunvalvoja, rajoitettu toimintakelpoisuutta tai on konkurssissa. Vähintään yhden hallitukseen valitun jäsenen tulee asua Euroopan talousalueella. (Hannula, Kari & Mäki, 2014, s.15-16; OYL 624/2006 §6:8-10)

Hallituksesta on valitulla jäsenellä oikeus erota, vaikka toimikausi olisi kesken. Tätä oikeutta ei ole mahdollista rajoittaa muutoin kuin toimitusopimuksella. Eroaminen on voimassa siitä hetkestä lähtien, kun hallitukselle on eroamisesta ilmoitettu. Ilmoitukseen riittää suullisesti tehty ilmoitus, mutta kirjallinen ilmoittaminen on suositeltava tapa. Hallituksen jäsenen pystyy myös tarvittaessa erottamaan, mutta sen pystyy tekemään vain se, joka hänet on hallitukseen valinnut. Jäsenien määräaikaiseen toimeen, eli oikeuteen pysyä hallituksessa, liittyvää määräystä ei voi tehdä yhtiöjärjestykseen. Hallituksesta eronnan tai erotetun tilalle pyritään yleensä nimeämään korvaaja, joka on ensisijaisesti varajäseneksi nimetty henkilö. Mikäli varajäsentä ei ole nimetty on hallituksen vastuulla uuden jäsenen nimeäminen, joka tarvitsee päätösvaltaisen hallituksen tai tarvittaessa tulee kutsua koolle ylimääräinen yhtiökokous. (Hannula ym., 2014, s.15-16.; OYL 624/2006 §6:12-14)

4.1 Hallituksen toiminta

Hallitus on vastuussa toimistaan niille, jotka heidät on valinnut eli yhtiökokoukselle. Hallituksen toiminnan tulee olla yhtiön etujen mukaista eikä niillä saa hakea omaa etua. Hallituksen keskeisin tehtävä osakeyhtiöissä on vastata yleistuomivallasta. Käytännössä hallituksen tehtäviin kuuluu ne asiat, joita laki tai yhtiöjärjestys ei määrää muille yhtiön toimielimille. Toimitusjohtajan vastuulle jää yhtiön päivittäinen operatiivinen johtaminen.

Hallitus vastaa ja huolehtii myös yhtiön toiminnan järjestämisestä. Hallituksen vastuulle jää myös huolehtia yhtiön kirjanpidosta ja varainhoidosta sekä siitä, että niitä valvotaan asianmukaisesti. Tilinpäätösten laatiminen ja kirjanpidon totuuden mukainen laatiminen kuuluu myös hallituksen vastuisiin. Hallitus nimittää yhtiölle tarvittaessa toimitusjohtajan, jota he käyttävät omien juoksevien asioiden hoitamiseen. (Hannula ym., 2014, s.16, 18-19)

Hallituksen sekä toimitusjohtajan yksi suurimmista vastuista on lakien ja säädösten noudattaminen sekä heidän toimesta että yhtiön toimesta. Hallituksen tulee näin ollen tuntea sekä osata, ja pystyä ohjeistamaan koko yhtiötä niiden noudattamisesta. Toimiessaan yhtiön ylimpänä johtona, voi yhtiössä lakia rikkoneet asiat tulla hallituksen vastattavaksi, vaikka heillä ei olisi suoranaista osallisuutta asiaan. Kaikkien hallitukseen valittujen jäsenien tulee olla tietoinen omista velvollisuuksistaan, koska tietämättömyys ei oikeuta vapautukseen hallituksen vastuista. (Hannula ym., 2014, s.18)

Hallituksen toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki ja yhtiön yhtiöjärjestys, sekä osakassopimus jos osakkeenomistajat ovat sellaisen tehneet. Yhtiöön hallintaketjussa hallitus on yhtiön ylin johto, vaikka yhtiökokous on päätösvallassa hallituksen valinnasta ja erottamisesta, sekä onko tarvetta pyytää vahingonkorvausta hallitukselta, puheenjohtajalta tai yksittäisiltä jäseniltä. Hallitus siis johtaa yhtiötä ja muun muassa laatii yhtiölle strategian ja osana varainhoidon valvontaa laatii yhtiölle budjetin. (Hannula ym., 2014, s.18-20)

4.2 Oikeudet, vastuut ja velvollisuudet

Yhtiön ylimpänä johtona hallitus tulee olemaan viimekädessä aina vastuussa yhtiön asioista. Hallituksen vastuun toteutuminen vaatii kuitenkin erityisperusteita, mikäli ne ei toteudu on yhtiö ensisijaisesti vastuussa asioissa joihin hallitus ei olisi suoranaisesti voinut vaikuttaa. Hallitus pystyy siirtämään omaa vastuutaan, kun se toimii huolellisesti ja omaa hyvän tietoisuuden velvollisuuksistaan. Vastuuta hallitus vähentää, kun se dokumentoi oman toimintansa, delegoi tehtäviensä ja hyvällä organisoinnilla. Useimmiten vastuut hallitus siirtää toimitusjohtajalle, joka siirtää niitä hallintaketjussa alaspäin. Kaikki päättämättömät asiat, johtaa hyvin todennäköisesti siihen, että hallitus vastaa asioiden seuraamuksista. Jokainen hallituksen jäsen on henkilökohtaisesti vastuussa omista tekemisistään sekä tekemättä jättämisestä. Jäsenet eivät siis edusta hallituksessa ketään vaan he toimivat yhtiön eduksi ja valvovat että asioista päätetään yhtiön kannalta parhaan edun mukaisesti. Hallitus tekee tehtävänsä parhaansa mukaan niin että osakeyhtiö tekee sen mitä lakikin sen tarkoituksiksi on määritellyt: tuottaa voittoa osakkeen omistajille. (Hannula ym., 2014, s.19-21)

Hallituksen jäsenet ovat korvausvelvollisia korvaamaan yhtiölle aiheuttamansa vahingon, minkä he ovat toiminnallaan tiedostaen tai tahattomasti aiheuttaneet. Korvausvelvollisuus koskee myös toimia, jolla on aiheutettu

vahinkoa osakkeen omistajille tai muille henkilöille osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä rikkomalla. Hallituksen edellisiin päätöksiin liittyvät vastuut eivät siirry uusille jäsenille, mikäli heillä ei ole ollut myötävaikutusta kyseisen päätöksen täytäntöönpanoon. (Hannula ym., 2014, s.97-98)

Jäsenien vastuun aiheuttaa päätöksen tekoon osallistuminen ja vaikutusvallan käyttö. Tämä tarkoittaa sitä, että yleensä tietyn päätöksen vastustaminen antaa vastuun vapautuksen liittyen kyseiseen päätökseen. Tilanteesta riippuen välttääkseen vahingonkorvauksen vaatii se jäseneltä aktiivisia toimia päätöstä vastaan ja vahingon minimointiin. Kokouskirjaan tehty merkintä eriävästä mielipiteestä koskien päätöstä, on hyvä vaatia, sillä jäsenellä on siihen oikeus. Hallituksen jäsenien toimintaa arvioidaan huolellisuusvelvoitteen avulla, tarkoittaen että toimintaa arvioidaan sen mukaan, miten samassa tilanteessa ollut toinen huolellinen henkilö olisi menetellyt. Hallituksen jäsenen korvausvastuu toteutuu todennäköisemmin, jos jäsen on ajanut omaa etuaan, niin että yhtiö on siitä kärsinyt. Tällöin korvausvastuu on jäsenellä henkilökohtainen koska ei ole toiminut yhtiön parhaaksi. (Hannula ym., 2014, s.110-111)

Hallituksen jäsenillä on aktiivinen toimintavelvollisuus, mikä tarkoittaa, että kokouksesta poissaolleella jäsenellä tulee olla hyväksyttävä syy poissaololle. Poissaolo saattaa vapauttaa kokouksessa tehdyistä päätöksistä, mikäli kyseessä ei ole vastuunpakoilu. Jäsenien on jäävästä itsensä asioiden käsittelystä ja päätöksenteosta, mikäli hallitus on käsittelemässä jäsenen ja yhtiön välillä tehtyä sopimusta tai kyseessä on kolmannen osapuolen kanssa tehtyä sopimusta, josta olisi odotettavissa jäsenelle etua, joka on ristiriidassa yhtiön kanssa. Jääväminen tulee tehdä myös tilanteessa, jossa hallituksen jäsen on esteellinen eli asiasta tuleva etu hyödyntää häntä eikä yhtiötä. Esteellisyyden sääntelyllä pyritään välttämään tilanteita, jossa hallituksen jäsen on osallisena päätöksenteossa, jonka myötä hänen riippumattomuutensa pystyisi kyseenalaistamaan ja jossa jäsenen oma edun ajamisen intressi on isompi kuin yhtiön edun ajaminen. Esteellisyys koskee myös tilanteita, joissa tehty päätös tai sopimus hyödyttää olennaisesti hallituksen jäsenen lähimaisia. Tehtyjen päätösten ja sopimusten lisäksi esteellisyys koskee myös oikeudenkäyntejä sekä kaikkea yhtiön nimissä toimimisesta. Esteellisyys ei vapauta jäsentä hänen velvollisuksistaan, vaan hänen on siitä huolimatta toimittava velvoitteensa mukaisesti tilanteissa, vaikka hän ei osallistuisi millään tavalla päätöksenteoon tai edes asian käsittelyyn. Esteellisenä toimiminen saattaa johtaa hallituksen jäsenen henkilökohtaiseen korvausvastuuseen. (Hannula ym., 2014, s.97-102)

Hallituksen vastuihin kuuluu lisäksi vastuu liiketoimintariskeistä. Liiketoimintariskeillä tarkoitetaan riskejä, joita yritystoiminnassa on otettava, jos haluaa maksimoida voiton. Vaikka hallituksen tekemä päätös ottaa liike-toiminnallinen riski, josta seuraisi epäonnistuminen ei se välttämättä johda korvausvastuuseen. Hallituksen tulee perustella riskin ottaminen ja heillä

tulee olla näyttö siitä, että riskin perusteet on pyritty selvittämään niin hyvin kuin mahdollista sekä että riskistä on mahdollisuus saada voittoa. Yrityksen johto joutuu hyvin harvoin vastuuseen liiketoimintaan liittyvistä virhearvoista, huomioiden kuitenkin virheen kokonaisvaikutus yhtiössä. Liiketoimintariskissä ratkaisevassa roolissa on päätöksenteosta vastanneen tietoisuus riskistä ja sen vaikutuksista. Johdon vastuuta arvioitaessa periaatteena on käytetty riskin ja riskistä syntyvän tuoton suhdetta. Käytännössä tällä tarkoitetaan, että suurella riskillä tulisi olla suuri odottama suu- relle tuotolle. Riskejä arvioitaessa, ei hallituksen tarvitse määritellä ja varautua kaikkiin riskeihin tai vahinkoihin, jotta mahdollisesti saavutettava voitto ei kuluisi riskien välttämiseen. Hallituksen korvausvastuu syntyy, kun he eivät ole olleet tarpeeksi huolellisia riskiä päättäessään tai he eivät ole tiedostaneet tai oikein arvioineet riskin olevan kohtuuttoman suuri. Korvausvastuun hallitus välttää parhaiten, kun ovat olleet huolellisia sekä riskien kanssa työskennellessä sekä ovat huolellisesti dokumentoineet päätöksen ja siihen johtaneet vaiheet, pystyäkseen todistamaan tehneensä työnsä niin hyvin kuin mahdollista. Korvausvastuu on epätodennäköistä silloin kun hallituksen epäonnistuminen johtuu odottamattomista asioista tai toteutunut riski on otettu toimialalla, jota ei ole määritetty yhtiöjärjestyksessä. (Hannula ym., 2014, s.104-105)

Hallituksen vastuisiin kuuluu valvoa muita yhtiössä toimivia toimielimiä. Hallituksen vastuulla on yhtiökokousten valmisteleminen, koolle kutsuminen sekä vastaavat päätöksistä ja että ne tulevat täytäntöön oikeellisesti. Mikäli yhtiökokouksessa on tehty virheellinen päätös, on hallituksen vastuulla, että kyseistä päätöstä ei panna täytäntöön. Yhtiökokouksen valvomisen lisäksi hallitus on vastuussa toimitusjohtajan valvomisesta. Hallitusten jäsenten ja puheenjohtajan vastuut poikkeavat toisistaan. Hallituksen puheenjohtajalla ei ole osakeyhtiölaissa määritelty erityistä vastuuta valvontavelvollisuuteen sekä asioiden valmisteluihin ja päätöksen tekoon liittyen, vaikka oikeasti kyseisistä asioista vastaakin. Puheenjohtajan vastuu saattaa korostua, jos hän omaa enemmän koulutusta, hän on kokeneempi tai hän varakkaampi verrattuna rivijäseniin. Asiantuntemus lisää sekä hallituksen jäsenen että puheenjohtajan vastuuta verrattuna maallikkojäsen- neen, jolle on hyväksyttävissä eräänlainen osaamattomuus asioissa. Asian- tuntemus erityisasioista lisää myös kyseessä olevan henkilön vahingonkor- vausvastuuta. Puheenjohtajan vastuuta saattaa korottaa, mikäli hänelle maksetaan suurempaa palkkiota kuin muulle hallitukselle, kun taas palk- kion ollessa pieni, voidaan se katsoa alentavasti vaikuttavana tekijänä va- hingonkorvausta sovitellessa. Palkkion maksamattomuus ei poista pu- heenjohtajan tai hallituksen jäsenen vastuita. Palkkion maksamista suosi- taan, jos se on mahdollista sillä hallituksen jäsenet ovat taloudellisesti vas- tuussa toiminnastaan. (Hannula ym., 2014, s.106-108)

Hallitus voi johtua vahingonkorvaus vastuuseen käytännössä kahdella ei tavalla: tahallisella toiminnalla tai olemalla huolimaton eli on tuottanut va- hinkoa. Tahallisuudella tarkoitetaan tahallista ja aktiivista toimintaa, joka on johtanut yhtiön vahingoittamiseen ja myös laiminlyöminen luokitellaan

tahalliseksi vahingon aiheuttamiseksi. Huolimattomuutta verrataan yleensä normaaliin tai tilannetta edellyttävään huolellisuuteen vastavassa tilanteessa. Laissa ei ole määritelty huolimattomuuden ja tuottamuksen suoranaisesti tai yksinkertaisesti. Huolellisuudella haetaan tiettyä tasoa, jolla hallitukset ja sen jäsenet normaalisti toimivat tai pitäisi toimia. Hallituksen huolellisuudella tarkoitetaan sitä, että hallituksen tehtävät ovat sellaisia, että kuka tahansa ammattimainen ja huolellinen henkilö kykenee hoitamaan ne. Jäseneltä ei voida edellyttää normaalista poikkeavaa huolellisuutta tai kaikkien asioiden selvittämistä, josta saattaisi syntyä vahinkoa. Vahingonkorvaus vastuu koskee myös korvausta yhtiön ulkopuolisille toimijoille aiheuttamansa vahingon, riippumatta siitä oliko kyseessä tahallisesti aiheutettu vahinko tai huolimattomuudesta johtunut vahinko. Korvausvastuuseen joutuu, mikäli vahinko aiheutuu, kun hallituksen jäsen toimii vastoin osakeyhtiölakia, tai toimiessaan vastoin yhtiöjärjestyksen määräyksiä. Korvausvastuulla suojataan ulkopuolisia tahoja ja niiden asemaa, kuten esimerkiksi yhtiön velkojia, ja niiden luottamusta yhtiöön ja siihen, että yhtiön toiminta on säädösten ja määräysten mukaista. Velkojien asema voi heiketä esimerkiksi tilanteessa, jossa yhtiö on maksanut osinkoja suuremman määrän kuin osakeyhtiölaki olisi sallinut tai tilanteessa, jossa yhtiö on toiminut toimialapykälää poikkeavilla aloilla. (Hannula ym., 2014, s.109-112)

Hallituksen vastuut määräytyvät ainoastaan lakien mukaan. Yleisen vahingonkorvausvastuun määrää vahingonkorvauslaki, mutta osakeyhtiölaki ohittaa kyseisen lain. Osakeyhtiölain mukaan hallituksen vahingonkorvaus vastuu muodostuu, kun perusteena on käytetty huolellisuusvastuun, osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen rikkominen. Vastuuta ei poista sen teko tapa eli sekä tahallaan rikkomalla, että huolimattomuudesta johtunut rikkominen ovat yhtä lailla vastuun alaisia rikkomuksia. Vahingonkorvausvastuuta vaativan on pystyttävä näyttämään toteen, että vastuun alainen henkilön toimet täyttävät yleisen korvausvastuun edellytykset. Hallituksen jäsenet voivat joutua vahingonkorvauslain mukaisesti korvaamaan aiheuttamansa vahinkoa esimerkiksi osakkeen omistajalle, vaikka hallitusten jäsenten ensisijaiset vahingonkorvaus säädökset ovatkin osakeyhtiölaissa. Korvausvastuussa on kuitenkin ensisijaisesti osakeyhtiö, varsinkin tapauksissa, jossa vahinkoa on tapahtunut sopimuskumppaneille tai kolmansille osapuolille. Vahinkoa kärsineen tulisi ensisijaisesti hakea korvausta yhtiöltä, jolla voi kuitenkin olla takautumisoikeus hallitusta, toimitusjohtajaa tai muuta yhtiössä toimivaa avainhenkilöä kohtaan. (Hannula ym., 2014, s.113-115)

5 TOIMITUSJOHTAJA

Toimitusjohtaja on osakeyhtiössä toimiva toimielin, jonka hallitus nimittää ja tarvittaessa erottaa. Toimitusjohtaja voi myös itse erota tehtävästään. Hallituksen tehtävää valita toimitusjohtaja ei voida siirtää toiselle toimielimelle, kuten esimerkiksi yhtiökokoukselle. Valintaa ei tarvitse tehdä, mikäli toimitusjohtaja on valittu jo perustamissopimuksessa. Toimitusjohtajaksi valittavalta on oltava suostumus valintaan, mutta sitä ei ole pakko antaa kirjallisena. Toimitusjohtajaksi valitun kelpoisuus on käytännössä sama kuin hallituksen jäseneksi kelpuutettavat, mutta valitun tulee asua Euroopan talousalueella, poikkeuksena rekisteriviranomaisen myöntämä lupa valita muualla kuin Euroopan talousalueella asuinpaikan omaava henkilö. (Vilkkumaa, 2009, s.19-20; OYL 2006/624 6:17§)

Toimitusjohtajan eroaminen tapahtuu ilmoituksella, joka toimitetaan yleensä hallituksen kokoukselle käsiteltäväksi tai hallituksen puheenjohtajalle. Ilmoituksen toimittaminen hallituksen jäsenelle riittää myös ero ilmoitukseen ja ero tulee voimaan välittömästi, kun ilmoitus on vastaanotettu. Ero aikaa pystyy toimitusjohtajan omasta ehdotuksesta pidentää, sekä siitä pystyy sopimaan hallituksen kanssa. Hallituksen erottaessa toimitusjohtajan, se ei tarvitse siihen erityisen painavaa syytä, koska toimitusjohtajalla ei ole työsopimusta osakeyhtiöön. Tästä syystä sen ei tarvitse noudattaa työsopimuslakia tai työehtosopimuksia. Hallitus voi tällöin erottaa toimitusjohtajan, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi tai kokee esimerkiksi, että hallituksen ja toimitusjohtajan välillä on luottamuspula. Hallituksen erottaessa toimitusjohtajan ero tulee voimaan välittömästi, joka on yleensä hyvin luonnollista, koska hallituksen ja toimitusjohtajan näkemuserot saattaisivat vahingoittaa yhtiön sisäistä toimintaa. Tilanteissa, jossa hallitus ja toimitusjohtaja riitelevät keskenään, joutuu toimitusjohtaja väistymään, pelkästään jo osakeyhtiölaillisista seikoista johtuen. (Vilkkumaa, 2009, s.19-20; OYL 624/2006 § 6:17)

Toimitusjohtajan rooli osakeyhtiössä on toimia yhtiön päivittäisenä operatiivisena johtajana ja samalla toimia hallituksen edustajana yhtiössä. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiössä toimeenpannaan hallituksen päättämiä asioita. (Vilkkumaa, 2009, s.19-20; OYL 624/2006 § 6:17)

5.1 Toimitusjohtajan tehtävät

Osakeyhtiölain mukaisesti toimitusjohtajan yleiset tehtävät ovat (OYL 624/2006 § 6:17): ” Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (yleistoimivalta). Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava hallitukselle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävien hoitamiseksi. Toimitusjohtaja saa ryhtyä yhtiön toiminnan laajuus ja laatu

huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta yhtiön toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa hallitukselle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.”

Laissa määritellyt yleiset tehtävät ovat laissa, koska niiden pyrkimyksenä on määritellä toimitusjohtajan tehtäviä suhteessa muuhun yhtiön johdon tehtäviin, esimerkiksi hallituksen tehtäviin. Toimitusjohtaja ei ole osakeyhtiöissä pakollinen toimielin vaan sen valinta on hallituksen päätettävissä. Yleisesti suuremmissa yhtiöissä on toimitusjohtaja valittuna, sillä helpottaa ja vapauttaa hallitusta yhtiön juoksevista asioista. Hallituksella tulee olla hyvä hahmotelma toimitusjohtajasta ja sen tarpeellisuudesta häntä valitessaan, jotta toimitusjohtaja saa täyden tuen ja mahdollisuuden toteuttaa hyvää ja tuottavaa liiketoimintaa. Toimitusjohtaja myös edustaa hallitusta, joten siinäkin mielessä on hyvä, että toimitusjohtajaksi valitaan paras mahdollinen henkilö. (Vilkkumaa, 2009, s.45-46)

Toimitusjohtaja ylläpitää yhtiössä yleistä toimivaltaa eli hänellä on vastuulla juoksevan hallinnon hoitaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa toimitusjohtajan osalta sitä, että hän vastaa yhtiön koko toiminnasta ja siihen liittyvistä päätöksistä. Toimitusjohtajan vastuulle jää myös hallituksen hänelle siirtyvät tehtävät, mutta hallitukselle jää silti valvontavastuu eli se ei voi siirtää sopimuksella kaikkia vastuita toimitusjohtajalle. (Vilkkumaa, 2009, s. 46-48)

Toimitusjohtajan esteellisyyttä arvioidaan samoilla periaatteilla ja säädöksillä kuin arvioitaisiin hallituksen jäsentä. Sama koskee myös toimitusjohtajan sijaista, mikäli hän on virkaa pitävä toimitusjohtaja eli jos toimitusjohtaja ei pysty tehtäviään hoitamaan. (Mähönen & Villa, 2010, s.274)

5.2 Oikeudet, vastuut ja velvollisuudet

Toimitusjohtajan yksi selkeimmistä vastuista on vastata siitä, että kirjanpito on tehty lainmukaisesti. Lainmukaisesti kirjanpito tarkoittaa sitä, että se on tehty noudattaen kirjanpitolakia ja kirjanpitoasetuksia, osakeyhtiölakia sekä vero lakia. Kirjanpidon tulee myös noudattaa sen vaatimia standardeja sekä yhtiötä koskevia mahdollisia erityismääräyksiä. Kirjanpidon osalta on hallituksen vastuulla, että sen valvonta suoritetaan asianmukaisesti. Vastuu kirjanpidosta ei tarkoita, että toimitusjohtajan tarvitsisi itse osallistua sen laadintaan vaan hänen tulee valita sen tekijöiksi, joilla on riittävästi ammattitaitoa sen laadintaan lakien ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan vastuu ei poistu, vaikka kirjanpito ostettaisiin ulkopuoliselta taholta. Toimitusjohtajan toimintaa kirjanpidon lainmukaista hoitamista pohdittaessa, verrataan hänen toimintaansa samanlaisessa yritystilanteessa toimivaan huolellisesti harkitsevaan henkilöön. (Vilkkumaa, 2009, s. 49-51)

Kirjanpidon lisäksi on toimitusjohtajan huolehdittava siitä, että yhtiöllä on käytössä tietojärjestelmä, joka antaa tieto yhtiön toiminnasta sekä taloudellisesta tilanteesta. Tähän hyvän perustan antaa kirjanpito- ja tilinpitojärjestelmät, josta saa perustan taloudelliseen seurantaan ja raportointiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että tietojärjestelmät ovat yhtiön toimintaa vastaavat eli ne tuottavat yhtiön tarvitsemaa informaatiota sen tarpeiden mukaan. Tietojärjestelmät antavat muun muassa tukea strategiseen suunnitteluun ja sen toteutumiseen, yhtiön tuotteiden ja palveluiden kannattavuudesta sekä yhtiön taloudesta kuukausi tasolla. (Vilkkumaa, 2009, s. 51-52)

Luotettavan varainhoidon järjestäminen kuuluu myös toimitusjohtajan vastuisiin, kun taas hallitukselle kuuluu järjestää asianmukainen valvonta varainhoidolle. Käytännössä varainhoidolla voidaan tarkoittaa kaikkea yhtiölle kuuluvaa omaisuutta, eikä vain esimerkiksi yhtiön rahavaroja. Yritysomaisuuksella tarkoitetaan yleensä yhtiön rahavaroja, vaihto-omaisuutta eli esimerkiksi valmiit tuotteet, raaka-aineet ja varaosat sekä yhtiön käyttöomaisuutta, johon kuuluu muun muassa yhtiön käytössä olevat koneet, autot ja rakennukset. Toimitusjohtaja vastaa siis siitä, että edellä mainitut kohteet ovat luotettavia eli tietää muun muassa kuka vastaa yhtiön käteisvaroista, kenellä on oikeudet yhtiön pankkitileille ja miten vastuut on jaettu eri käyttöomaisuuden kesken. Toimitusjohtaja valvoo ja vastaa että koko varainhoidon alaisuuteen kuuluva kokonaisuus toimii niin, että yhtiön omaisuus ja varat eivät vähene ilman syytä. Varainhoidossa tulee ottaa huomioon myös riskien hallinta eli esimerkiksi omaisuuden vakuuttaminen vahinkojen varalle on myös toimitusjohtajan vastuulla. (Vilkkumaa, 2009, s. 52-53)

Hallitukselle toimitusjohtajalla on velvollisuus antaa kaikki sellaiset tiedot, jota hallitus tai sen jäsenet tarvitsevat omien tehtäviensä hoitamiseen. Toimitusjohtajan tiedonantovelvollisuudesta on säännös osakeyhtiölaissa. Toimitusjohtajan vastuuta tiedonantamisesta tarkastellaan, sen mukaan, että hän on toimittanut kaiken tarpeellisen informaation hallitukselle, jotta se pystyy vastaamaan, että yhtiön kirjanpito ja varainhoito on järjestetty asianmukaisesti sekä että yhtiön hallinto ja sen toiminta on järjestetty asianmukaisesti. Tiedonantovelvollisuuden sisällön laajuus voi vaihdella yhtiön tilanteen mukaan, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että jos yhtiöllä menee esimerkiksi taloudellisesti huonosti, on toimitusjohtajan velvollisuus ja vastuu toimittaa enemmän tietoa hallitukselle yhtiön tilanteesta. Hallitukselle toimitusjohtaja on heidän tärkein tiedonlähde yhtiön tilanteesta, koska on heidän pääasiallinen tietolähde. Toimitusjohtajalla tulisi olla parhaiten tietoa yhtiöstä ja sen toiminnasta. Kuitenkin hallitus saattaa käyttää muita yhtiön sisäisiä tiedonlähteitä, joka taas heikentää toimitusjohtajan asemaa, toki ottaen huomioon poikkeukselliset tilanteet, jossa hallituksen on hyvä hyödyntää muut tietolähteet. Toimitusjohtaja on myös

velvollinen olemaan noudattamatta hallituksen tai yhtiökokouksen tekemää päätöstä, mikäli se rikkoo osakeyhtiölakia tai on yhtiöjärjestetystä vastainen. (Vilkkumaa, 2009, s. 53-57; Mähönen & Villa, 2010, s.274)

Osakeyhtiölain 6 luvun 17§ antaa toimitusjohtajalle oikeuden ryhtyä epätavallisiin ja laajakantoiisiin toimiin mikäli hallitus on siihen valtuuttanut tai hallituksen antamaa päätöstä ei voida odottaa ilman, että aiheuttaa yhtiölle vahinkoa. Mikäli hallituksen päätöstä ei voida odottaa, on heille tiedotettava tehdyistä toimituksista mahdollisimman pian. Näin ollen toimitusjohtaja pystyy erityistilanteissa suorittamaan hallituksen yleistoimivaltaan liittyviä tehtäviä. Hallitus voi antaa valtuutuksen toimitusjohtajalle joko nimenomaisena tai hiljaisena, jolloin hallitus hyväksyy tehdyt toimet ilman että puuttuu toimitusjohtajan tekemisiin jälkikäteen tai määrittelee toimivaltaan liittyviä seikkoja toimitusjohtajan kanssa. Hiljaisen valtuutuksen saadessaan toimitusjohtaja siis korottaa omaa toimivaltaansa yhtiössä, jonka vuoksi hallituksen tulisi pyrkiä antamaan valtuutukset nimenomaisena, joka auttaa myös pitämään yhtiön toimivaltaan liittyvät kysymykset selkeämpänä. Toimitusjohtaja voi ryhtyä myös toimiin ilman valtuutusta, mikäli hallituksen päätöksen odottaminen aiheuttaisi vahinko yhtiölle tai mikäli päätösvaltaista hallitusta ei saataisi kokoon, esimerkiksi sairastumisen vuoksi. Päätöstä ei välttämättä saada, jos hallituksessa on aiheeseen liittyvää erimielisyyttä. Ryhtyessään epätavallisiin ja laajakantoiisiin toimenpiteisiin on toimitusjohtajan toimitettava tieto hallitukselle mahdollisimman pian. Mikäli toimitusjohtaja on tehnyt hallituksen mielestä virhearvion, voi se halutessaan päättää yrityksen ja toimitusjohtajan välillä olevan toimitusjohtajasopimuksen. (Vilkkumaa, 2009, s. 57-60)

Toimitusjohtajalla on oikeus osallistua hallituksen kokoukseen osakeyhtiölain mukaisesti. Tiedonantovelvollisuuden takia on osallistuminen kokoukseen luonnollista, jotta hän pystyy toimittamaan tietonsa hallitukselle sekä saadakseen hallitukselta ohjeita ja määräyksiä. Toimitusjohtaja usein myös tekee ehdotukset hallitukselle, ja samalla esittää oman ratkaisuehdotuksensa asiaan. Hallituksen kokouksessa toimitusjohtaja pystyy käyttämään puheoikeuttansa ottamalla kantaa kokouksen asioihin ja kuten edellä mainittiin hänellä, on oikeus tehdä aloitteita ja ehdotuksia. Mikäli toimitusjohtaja ei ole hallituksen jäsen, hän ei pysty osallistua päätöksen tekoon, koska hänellä ei ole äänioikeutta kokouksessa. Hallitus voi kuitenkin päättää toimitusjohtajan oikeudesta osallistua hallituksen kokouksiin joko yksittäistapauksissa tai useammassa kokouksissa. Useimmiten toimitusjohtajan oikeus osallistua kokoukseen evätään, kun kokouksessa käsitellään häneen liittyviä asioita. Toimitusjohtajan läsnäolo-oikeutta ei kuitenkaan voida evätä niin paljoa, että toimitusjohtaja ei pystyisi hoitamaan omaa tehtäväänsä. Tiedonantovelvollisuus myös velvoittaa toimitusjohtajaa osallistumaan kokouksiin, joten yleisesti hän niihin osallistuu pois lukiin poikkeustapaukset, kuten esimerkiksi kokoukset, jossa käsitellään toimitusjohtajan toimintaa yhtiössä. (Vilkkumaa, 2009, s. 60-61)

Hallituksen kokousten lisäksi toimitusjohtajalla on oikeus osallista yhtiökokoukseen. Toimitusjohtajan läsnäololla on tarkoitus muun muassa turvata osakkeenomistajien kyselyoikeutta. Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla on turvata osakeyhtiölain 5 luvun § 25 määritelty osakkeenomistajien kyselyoikeus. Osakkeen omistajien kysely oikeuden pääasiallinen tarkoitus on se, että osakkeen omistajat saavat hallitukselta ja toimitusjohtajalta tietoa, jotka auttavat kokouksen käsittelyssä olevaan aiheeseen arvioinnissa. Tilinpäätöstä käsitellessä on osakkeenomistajille annettava tieto yhtiön taloudellisesta tilanteesta laajemmin mitä tilinpäätös siitä kertoo. (Vilkkumaa, 2009, s. 61-62)

Toimitusjohtajan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet ovat hyvin samoja mitä hallituksella on, sillä erolla että hallituksen vastuut ovat enemmän valvontaan liittyviä, kun taas toimitusjohtajan vastuulla on järjestää hallituksen valvomat asiat asianmukaisesti. Toimitusjohtaja on myös helpommin henkilökohtaisesti vastuussa, koska hoitaa asemaansa yksin, kun taas hallituksen jäseniä on yleensä useampi ja päätökset tehdään usean henkilön kesken. Toimitusjohtaja ei saa myöskään panna täytäntöön päätöstä, joka ei ole pätevä. Toki hallituksen tulee olla tietoinen, että tehty päätös ei ole osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen. Toimitusjohtajan tulisi ilmaista hallituksen kokouksessa oman kantansa pätemättömään päätökseen ja vastustaa sen toimeen panoa, vaikka menettäisi toimitusjohtajan paikkansa. (Vilkkumaa, 2009, s. 63)

6 OIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ

Työn teoria osuuden tueksi perehdytään oikeuden antamiin päätöksiin, jossa syytettynä ovat olleet yhtiön johtoon kuuluvia henkilöitä. Perehdyttäväksi on valittu kaksi korkeimman oikeuden antamaa päätöstä, sekä yhteen kärjäoikeudessa annettuun päätökseen, jossa odotetaan hovioikeuden päätöstä. Korkeimman oikeuden päätösten lähteenä on käytetty korkeimman oikeuden omaa nettisivua sekä finlex.fi sivustoa ja kärjäoikeuden päätökseen on perehdytty aamulehden tekemän uutisen perusteella. Kärjäoikeiden päätöksen tuomiot eivät ole vielä lainvoimaisia, mutta tapauksena se on työn aiheeseen erinomainen.

6.1 Tapaus KKO: 2018:20

Tapauksessa syytettynä on ollut hallituksen puheenjohtaja, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtaja. Syytteenä on ollut törkeä kirjanpitorikos ja törkeä veropetos tai hallituksen puheenjohtajalle ja toimitusjohtajalle toissijaisesti avunanto törkeään veropetokseen. Rangaistuksen lisäksi syyttäjä on vaatinut kaikille syytetyille liiketoimintakieltoon asettamista.

Syytteen takana oli ollut syytettyjen edustaman yhtiön liiketoiminnan myyntitulojen kirjaamattomuus kirjanpitoon tilikausittain vuosina 2005-2008 ja se, että yhtiön myyntitulot, jotka oli tehty Suomessa harjoitetun liiketoimen toimesta, oli kirjattu samaan intressipiiriin kuuluvien tanskalaisen yhtiöiden kirjanpitoon. Veropetoksesta syytteen kyseiset henkilöt ovat saaneet, koska olivat syyttäjän mukaan antaneet viranomaisille väärä tietoa veron määräämiseen liittyvästä asiasta kuukausittaisissa arvonlisäveroilmoituksissa ja vuosi-ilmoituksissa sekä salanneet edustamansa yhtiön liiketoiminnan jättämällä ilmoittamatta myyntiä vuosilta 2005-2008, jota syyttäjä piti kirjanpidon ja arvonlisäveroilmoituksen ulkopuolisena. Verohallinto oli yhtynyt syyttäjän vaatimukseen ja vaatinut syytettyjä yhteisvastuullisina korvaamaan noin 460 000 euroa vältettyinä arvonlisäveroina korkoineen. Syytetyt kiistivät syytteen ja vetosivat että, kyseessä olevat myynnit kuuluivat myyjänä toimineen tanskalaisen yrityksen liiketoimintaan. Tapauksen kyseessä olevat myynnit olivat olleet lenkokone myyntejä, joita tanskalainen yritys oli myynyt Suomessa.

Pohjamaan kärjäoikeus oli katsonut, että tapauksessa käytettyjen tanskalaisen yritysten käyttäminen oli ollut tarkoituksen mukaista eli hajauttamalla liiketoimintaa keinotekoisesti oli saavutettu liiketoiminnan näyttäminen verovapaalta. Kärjäoikeus oli tuominnut kaikki kolme syyllisiksi syyttäjän syytöksiin. Vaasan hovioikeus oli syytettyjen valituksen jälkeen kuitenkin hylännyt syytteet ja vapauttanut heidät myös korvausvelvollisuudesta verohallinnolle. Syyttäjä ja verohallinto valittivat hovioikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus näki kuitenkin, että

asiasta ei ollut tarpeeksi näyttöä, että lentokonemyynti olisi ollut tosiasiallisesti syytettyjen edustaman yhtiön liiketoimintaa. Korkein oikeus ei siis muuttanut hovioikeuden päätöstä ja syyttäjän sekä verohallinnon syytteet hylättiin.

Tapauksessa on siis kyse hallituksen vastuusta valvoa yhtiön kirjanpitoa ja että yhtiö laatii sen asianmukaisesti. Toimitusjohtajan vastuulla on taas itse kirjanpidon laatiminen, mutta vastuu ei tarkoita, että hänen pitäisi laatimiseen itse osallistua. Toimitusjohtaja vastaa myös siitä, että kirjanpito on laadittu lakia vastaavin edellytyksin. Kirjanpidon tekemättä jättämisen syyksi ei kelpaa varojen vähäisyys, jos yhtiöllä on edelleen liiketoimintaa. Tässä tapauksessa oli kuitenkin kyse siitä, että syyttäjä näki hallituksen sekä toimitusjohtajan tarkoituksellisesti jättäneen myyntitulojen kirjaamisen yhtiön kirjanpitoon. Tällöin he olisivat laiminlyöneet omat vastuunsa ja olleet velvollisia korvaamaan vahingot, jotka olivat laiminlyönnillensä aiheuttaneet.

6.2 Tapaus KKO: 2009:70

Tapauksessa syytettynä on ollut osakeyhtiön toimitusjohtaja, joka oli maksanut yhtiön velkoja itse valitsemilleen velkojille, vaikka yhtiössä oli jo päätetty liiketoiminnan lopettamisesta. Yhtiössä oli myös päätetty tuotteiden loppuunmyynnistä, josta saatuja varoja toimitusjohtaja oli myöhemmin käyttänyt velkojen maksamiseen. Toimitusjohtaja oli käyttänyt velkojen maksamiseen myös yhtiön käyttöomaisuutta. Tapauksen rikosnimikkeenä on käytetty velkojansuosimista.

Syyttäjä vaati toimitusjohtaja R:lle rangaistusta, koska R oli maksanut loppuunmyynnistä saaduilla varoilla velkoja kahdelle yhtiölle noin 74 000 euron edestä sekä maksanut itselleen lomapalkkoja ja korvauksi noin 8 000 euron edestä. Syyttäjä näki, että R oli näin ollen suosinut velkojia, joihin hänellä, yhtiöllä tai yhtiön johdolla oli ollut intressiyhteys. Näiden lisäksi R oli myynyt yhtiön käyttöomaisuutta ja saadulla kauppahinnalla kuitannut yhtiön velkoja. Käyttöomaisuutta R oli myynyt noin 73 000 euron edestä neljälle eri yritykselle. Syyttäjän mukaan R oli suosinut velkojia, koska oli käyttänyt käyttöomaisuutta maksuvälineenä, jota piti epätavallisena maksuvälineenä, maksuissa, joita ei olosuhteista johtuen voitu pitää tavanomaisen. Olosuhteet yhtiössä olivat olleet liiketoiminnan lopettaminen ja maksukyvyttömyys. R kiisti syytteen ja vaikka myönsi toimineena syytteessä kuvaillulla tavalla, koska koki että yhtiö ei ollut tekoajankohtana maksukyvytön tai ylivelkainen.

Käräjäoikeus oli nähnyt, että käyttäessään loppuunmyynnin varoja velkojen maksamiseen oli toimitusjohtaja R ryhtynyt järjestelyyn, jossa velkojan asemaa on parannettu. Käräjäoikeus näki myös, että R oli tietoinen yhtiön ylivelkaisuudesta ja että hänellä oli hyvä mahdollisuus järjestää oikeustoi-

mia, jotka hyödyntävät häntä tai hänen läheistahojansa. R tuomittiin käräjäoikeudessa velkojansuosinnasta 70 päiväsakon rangaistukseen. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota, R valituksesta huolimatta. Korkein oikeus katsoi, että R:n rahalla maksetut velat eivät olleet velkojansuosimista, ja hylkäsivät syytteet niiltä osin, mutta muilta osin hovioikeuden tuomio jäi pysyväksi. Osittain hylätyn tuomion vuoksi pienentyi rangaistus 50 päiväsakkoon.

Tapauksessa toimitusjohtaja oli nähnyt toimivansa oikein, jotta saisi yhtiön liiketoiminnan jatkumaan. Toimitusjohtaja oli nähnyt käyttöomaisuuden myynnin velkojen maksamiseksi yhtiön kannalta parhaaksi vaihtoehdoksi, koska koki että näin niistä saa parhaimman tuoton. Toimitusjohtaja ei siis käytännössä rikkonut tai laiminlyönyt vastuitansa, mutta yhtiön tiukassa tilanteessa teki virhearvion. Korvausvastuuseen toimitusjohtaja ei joutunut koska hänen toimintansa ei aiheuttanut taloudellista vahinkoa. Yhtiöiden ollessa huonossa tilanteessa ja konkurssi vaarassa, on yhtiön johdolla eli hallituksella ja toimitusjohtajalla suuri kiusaus suosia tiettyjä velkojia, varsinkin jos ne kuuluvat heidän lähipiiriin.

6.3 Tapaus Kuitu Finland Oy

Tapauksessa on syytettynä kaksi Kuitu Finland Oy:n toimitusjohtajaa, toimitusjohtaja M ja P, jotka ovat molemmat toimineet myös hallituksen jäseninä. Molempien syytteenä on törkeä velallisen epärehellisyys. Yhtiön hallitukseen on kuulunut myös ulkomaalaisia, mutta heitä ei ole pystytty haastamaan oikeuteen. Toimitusjohtajat eivät olleet syytteen alaisia yhdestä tapahtumasta vaan molemmat saivat saman syytteen kahdesta eri tapahtumasta. Toimitusjohtaja M toimit yhtiössä vuosina 2000-2004 ja toimitusjohtaja p vuosina 2004-2007

Ensimmäisen toimitusjohtajan tapauksessa on ollut kyse päätöksen tekoon osallistumisesta ja maksujen suorittamisesta kaupassa, jossa Säteri Oy (vanha Kuitu Finland Oy) osti samaan konserniin kuuluneen kiinalaisen yhtiön osakkeita. Osakkeista oli maksettu 21,5 miljoonaa dollaria. Toimitusjohtaja M oli osallistunut hallituksen kokoukseen, jossa tehtiin päätös osakkeiden ostamisesta. Käräjäoikeus katsoi, että suoritetusta kaupasta ei ollut mitään taloudellista hyötyä Säteri Oy:lle, eikä yhtiöiden välillä ollut yhteistyötä. Oikeus hyväksyi myös näkemyksen, että suoritetulla osakekaupalla oli tyhjennetty Säteri Oy:n kassa ja näin ollen siirretty varoja velkojien ulottumattomiin. Oikeuden arvion mukaan tehty osakekauppa oli myös aiheuttanut yhtiön maksukyvyttömyyden. Toimitusjohtaja M vetosi siihen, että hänellä ei olisi ollut mahdollisuutta toimia tilanteessa toisin ja siihen että ei saanut tapauksesta mitään taloudellista hyötyä.

Käräjäoikeudessa todettiin, että toimitusjohtaja M ei olisi yksin voinut vaikuttaa hallituksen päätökseen ja näin ollen estää osakekaupan suorittamista. Oikeus oli kuitenkin sitä mieltä, että toimitusjohtaja M:n olisi pitänyt pyrkiä pyytämään hallitusta selvittämään yhtiön taloudellisen tilanteen,

äänestää päätöstä vastaan, mikäli taloudellista tilannetta ei olisi selvitetty. Oikeus näki, että toimitusjohtajan olisi pitänyt pyrkiä vastustamaan päätöstä oman työpaikkansa uhalla. Vaikka M ei saanut taloudellista hyötyä kaupasta, katsoi käräjäoikeus M:n eduksi toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä pysymisen. Käräjäoikeus tuomitsi toimitusjohtajan M kolmen vuoden vankeustuomioon sekä korvausvelvolliseksi puoleen aiheuttamastaan vahingosta.

Toimitusjohtaja P:n tapauksessa on kyse järjestelyistä, jossa Säteri Oy luovutti osan liiketoiminnastaan samaan konserniin kuuluvalle Sveitsissä toimivalle tytäryhtiölleen. Järjestelyissä palonsuojakuiden sekä viskoosituotteiden myynti siirrettiin tytäryhtiölle sekä palonsuojakuidun patentti ja sen tuotemerkki myyntiin tytäryhtiölle 450 000 eurolla. Sopimusvalmistussopimusta muutettiin takautuvasti ja alkuperäisestä sopimuksesta johtuneet tappiot siirtyivät Kuitu Finlandille vastattavaksi.

Isoin vahinko Kuitu Finlandille johtui juurikin patentin ja tuotemerkin myynnistä. Oikeus päätyi toimitusjohtaja P:n kannalta edullisimpaan arvioon, jossa patentin käyväksi arvoksi oli arvioitu 24 miljoonaa euroa. Kauppa hinta oli siis 23,5 miljoonaa alihintainen, kuten oli myös ollut sopimusvalmistuskorvaus. Oikeuden dokumenttien mukaan yhtiön talousjohtaja oli joutunut jättämään tehtävänsä, koska oli vastustanut järjestelyä liian pienen korvauksen takia. Nämä kaksi tapahtumaa pahensivat oikeuden mukaan olennaisesti yhtiön maksukykyä. Tässäkin tapauksessa toimitusjohtajan hyödyksi katsottiin oman asemansa säilyttäminen. Toimitusjohtaja P tuomittiin kolmeksi ja puoleksi vuodeksi vankilaan sekä korvaaman puolet aiheuttamastaan vahingosta.

Molemmissa tapauksissa yhtiön toimitusjohtajat eivät varsinaisesti tehneet tuottamuksellista vahinkoa. He olivat olleet läsnä, kun hallitus oli tehnyt päätökset sekä olivat olleet päätösten kannalla. Oikeuden mukaan kuitenkin päätöksen teko ja sopimus ei kuitenkaan vielä täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Kauppahinnan maksu on kuitenkin täyttänyt tunnusmerkistön ja se onkin olennainen osa tässä tapauksessa. Molemmat toimitusjohtajat olisivat vältäneet tuomiot, kun olisivat dokumentoidusti vastustaneet hallituksen päätöksiä, vaikka se olisi maksanut heille oman aseman menettämisen yhtiössä. Tapaus on hyvä esimerkki, jossa hallituksen päätökset vaikuttavat myös toimitusjohtajan korvausvelvollisuuteen. Tapauksessa on myös osittain esillä toimitusjohtajan velvollisuus olla toimeenpanematta hallituksen päätöstä, joka ei ole pätevä.

7 YHTEENVETO

Osakeyhtiön yhtiössä ylintä johtoa edustaa hallitus. Hallituksella ei kuitenkaan ole yhtiössä ylintä päätösvaltaa vaan sitä edustaa yhtiökokous. Kolmantena toimieliimenä voidaan pitää toimitusjohtajaa, vaikka se ei varsinaisesti toimieliin olekaan. Toimitusjohtaja yllä pitää yhtiössä yleistä toimivaltaa ja vastaa yhtiön päivittäisestä operatiivisesta johdosta. Kaikki kolme ovat jollain tapaa yhteydessä toisiinsa, mutta kaikilla on omia oikeuksia, vastuita ja velvollisuuksia.

Yhtiökokous koostuu osakeyhtiön osakkeenomistajista. Osakkeen omistajat ylläpitävät kokouksessa päätösvaltaa ja näin ollen se on yleensä ainoa paikka, jossa osakkeen omistajilla on mahdollisuus vaikuttaa yhtiön tekemisiin päätöksiin, ellei ole mukana yhtiön hallituksessa tai muuten ole yhtiön palveluksessa. Yhtiökokous kutsutaan koolle kokouskutsulla, jonka tulee sisältää kokouksessa läpikäytävä asialista. Yhtiökokouksen oikeudet, vastuut ja velvollisuudet koskevat pääsääntöisesti yhtiöoikeutta, sillä yhtiökokouksessa harvoin päätetään muita kuin yhtiöoikeuteen liittyviä asioita. Yhtiökokouksessa valitaan myös yhtiön hallituksen jäsenet.

Hallitus on siis yhtiön osakkeenomistajien valitsema henkilö tai ryhmä henkilöitä, jotka päättävät yhtiön yleistä toimivaltaa koskevia asioita. Hallitus valitsee puheenjohtajaksi yhden jäseneksi valituista. Hallitus on myös osakeyhtiölain mukaisesti pakollinen toimieliin eli jokaisella yhtiöllä on oltava hallitus. Hallituksen suurin vastuu on valvoa ja huolehtia yhtiön toiminnan järjestämisestä. Suurimmat vastuualueet ovat kirjanpidon laatimisen ja varainhoidon ylläpidon asianmukaisuuden valvominen. Mikäli yhtiöllä ei ole toimitusjohtajaa on hallituksen vastattava myös edellä mainittujen asioiden järjestäminen. Hallituksen jäsenillä ja sen puheenjohtajalla on henkilökohtainen korvausvelvollisuus aiheuttamastaan vahingosta. Hallitus pystyy siirtämään tehtäviään ja vastuitaan valitsemalla yhtiölle toimitusjohtajan. Toimitusjohtajan valinta ei kuitenkaan vapauta hallitusta sen vastuusta valvoa esimerkiksi, että kirjanpito laaditaan asianmukaisesti.

Toimitusjohtajalla on usein vastuu huolehtia, että hallituksen päättämät asiat tulevat täytäntöön yhtiössä. Vastuusiin kuuluu myös huolehtia, että useat hallituksen valvomat asiat tulevat järjestetyksi yhtiössä, esimerkiksi edellä mainittu kirjanpidon asianmukainen laatiminen. Toimitusjohtaja on yleensä myös päivittäisessä työsuhteessa yhtiössä, vaikka hänellä ei olekaan normaalia työsopimusta yhtiön kanssa, vaan erikseen solmittava johtajasopimus. Kuten hallituksella on myös toimitusjohtaja henkilökohtaisesti vastuussa aiheuttamastaan vahingosta. Toimitusjohtajan vastuut ja velvollisuudet ovat pitkälti samoja kuin hallituksella, sillä erolla että hallituksen vastuulla on valvoa yhtiön asioita, kun toimitusjohtajalla on vastuu siitä, että yhtiössä tehdään lakien mukaisesti tarvittavat asiat.

Työn toimeksiantajan ja tekijän tavoitteet työlle oli tekijän ammatillinen kehittyminen. Tavoite on toteutunut, koska työn tekeminen on auttanut tekijää hahmottamaan paremmin yhtiön johtoon kuuluvien elimien oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Ammatillisesti tämä auttaa tekijää erottamaan mahdollisissa väärinkäytöksissä, kuka on ollut vastuussa valvomisesta ja kuka sen järjestämisestä. Teoria osuuden tueksi tehty oikeustapauksiin perehtyminen vahvisti kehitystä, sillä tapaukset antoivat konkreettista ja realistia näkemystä lakiteksteille.

LÄHTEET

Aamulehti. 2018. Suomalaisjohtajat toteuttivat kiinalaisomistajan käskyt – Kuitu Finlandin kahdelle johtajalle poikkeukselliset vankeustuomiot törkeästä velallisen epärehellisyydestä. *Aamulehti* 20.4.2018. Haettu 16.12.2018 osoitteesta https://www.aamulehti.fi/uutiset/suomalaisjohtajat-toteuttivat-kiinalaisomistajan-kaskyt-kuitu-finlandin-kahdelle-johtajalle-poikkeukselliset-vankeustuomiot-torkeasta-velallisen-eparehellisyydesta-200875449?_ga=2.11599604.1919171816.1544963604-696516643.1544963604

Hannula, A., Kari, M. & Mäki, T. (2014) *Osakeyhtiön hallituksen ja johdon vastuu*. 1.painos. Helsinki. Talentum Media. Haettu 24.11.2018 osoitteesta <https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/FACBHXJTFF>

Korkein oikeus ennakkopäätös KKO: 2018:20, 2018. Haettu 16.12.2018 osoitteesta <https://korkein oikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1522148152837.html>

Korkein oikeus ennakkopäätös KKO:2009:70, 2009. Haettu 16.12.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2009/20090070>

Mähönen, J. & Villa, S. (2010) *Osakeyhtiö: III, Corporate governance*. 2.painos. Helsinki. Talentum Media. Haettu 24.11.2018 osoitteesta <https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/HACBIXJTDF>

Mähönen, J. & Villa, S. (2015) *Osakeyhtiö: I, Yleiset opit*. 3.painos. Helsinki. Talentum Media. Haettu 24.11.2018 osoitteesta <https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/JADBFXCTEB>

Osakeyhtiölaki 624/2006. Haettu 24.11.2018 osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

Patentti ja rekisterihallitus 2018. Tilintarkastajien perustutkinnot. Haettu 6.12.2018 osoitteesta: <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tutkinnot/perustutkintohtutkinto.html> 6.12.2018

Patentti ja rekisterihallitus 2018. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä [viitattu 18.11.2018]. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>

Vilkkumaa, M. (2009) *Toimitusjohtaja: oikeudet, vastuut & velvollisuudet*. Helsinki. Yrityskirjat

Villa, S. (2013) *Henkilöyhtiöt ja Osakeyhtiö*. 4.painos. Helsinki. Talentum Media. Haettu 24.11.2018 osoitteesta <https://ezproxy.hamk.fi/login?url=https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/EAFBCXXTBEAC>